

ตำรวจในฐานะจำเลยสังคม: ความไม่ไว้วางใจของสาธารณชน ท่ามกลางความขัดแย้งในสังคมไทย

The Police as Society's Defendant: Public Distrust Amid Conflict in Thai Society

ภควรรณพร พิศุทธิสุวรรณ¹
Phakawanaporn Phisuthisuwana¹

Received: 04 June 2025; Revised: 24 April 2026; Accepted: 24 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งวิเคราะห์บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการรับรู้และการแสดงออกของสาธารณชนต่อตำรวจไทย โดยเฉพาะในลักษณะที่ถูกทำให้ตกเป็นจำเลยของสังคม ภายใต้บริบทของสังคมดิจิทัล ที่ข้อมูลสามารถผลิตและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งข้อมูลสามารถผลิตและเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และโทรศัพท์มือถือ สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ หรือแม้แต่กล่าวหาโดยยังไม่มี การตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในกรณีอาชญากรรมรุนแรงหรือข้อพิพาทที่มีความไม่สมดุลงานอำนาจระหว่างคู่กรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มักตกเป็นเป้าหมายของวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง และการเหมารวม อาทิ การกล่าวหาว่าเลือกปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มชนชั้นหรือการอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของผู้มีอำนาจ ทั้งที่คดีความยังไม่ผ่านการพิจารณาของศาล การสื่อสารลักษณะดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น แต่ยังบั่นทอนความไว้วางใจของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวม อันอาจนำไปสู่การลดทอนความชอบธรรมของสถาบันในระยะยาว บทความนี้ จึงชี้ชวนให้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบของการใช้ถ้อยคำรุนแรง การตีตราทางสังคม และบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการกำหนดกรอบการรับรู้ของสาธารณชนต่อตำรวจซึ่งเป็นหน้าด่านกระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย

คำสำคัญ: ตำรวจ; จำเลยสังคม; ความไม่ไว้วางใจ; วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร; Department of Social Science, Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalemphrakiat Sakon Nakhon Province Campus
Corresponding Author, E-mail: phacharaporn.p@ku.th

Abstract

This academic article aims to analyze the role of social media in shaping public perception and expression toward the Thai police, particularly in the context of being made a social defendant. In the digital society where information can be rapidly produced and disseminated through online platforms and smartphones, this phenomenon facilitates trial by social media, where users can express critical opinions, criticize, or even accuse without sufficient fact-checking, especially happen in cases of severe crimes or disputes with an imbalance of power between the parties involved. Police officers, as a crucial mechanism in the criminal justice process, often become targets of hate speech and stereotyping, such as accusations of class discrimination or being under the patronage of powerful figures, even before cases have been adjudicated in court. Such communication not only affects the image of the Royal Thai Police but also undermines public trust in the overall justice process, potentially leading to a long-term erosion of institutional legitimacy. This article invites careful consideration of the impacts of using harsh language, social stigmatization, and the role of social media in shaping public perception of the police, who are the frontline of the justice process in Thai society.

Keywords: Police; Social Defendant; Distrust; Hate Speech

บทนำ

ในสังคมยุคดิจิทัลโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ผู้ใช้งานรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกับเนื้อหาได้อย่างไร้ข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์และเวลา ทำให้สื่อสังคมออนไลน์ (social media) กลายเป็นพื้นที่สาธารณะแห่งใหม่ที่คนในสังคมใช้สะท้อนความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจขณะนั้น เหตุการณ์ที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาเกี่ยวข้อง มักตกเป็นเป้าหมายการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้คนบนสื่อสังคมออนไลน์ ในลักษณะการตัดสินล่วงหน้า หรือใช้ถ้อยคำรุนแรงที่แสดงถึงความเกลียดชัง ซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของข้อมูลที่ถูกตรวจสอบข้อเท็จจริง (fact-checking) แต่เกิดจากปฏิกิริยาทางอารมณ์และการเหมารวมในระดับองค์กร ความคิดเห็นในลักษณะดังกล่าว ไม่ได้สร้างผลกระทบทางจิตใจแก่บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบด้านลบต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศในระยะยาว

บทความทางวิชาการนี้ มุ่งศึกษาลักษณะการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง การใช้ภาษารุนแรงเมื่อโพสต์แสดง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับตำรวจ การติดแฮชแท็กและส่งมีมที่สื่อความหมายในเชิงลบ ซึ่งมักปรากฏในช่วงเวลาที่สังคมกำลังตื่นตัวต่อความขัดแย้ง หรือวิตกกังวลเรื่องความไม่เป็นธรรมทางคดีในสถานการณ์หนึ่ง การวิเคราะห์ดังกล่าวไม่เพียงชี้ให้เห็นถึงรูปแบบของการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อตำรวจ หากยังตั้งคำถามถึงผลกระทบที่ตามมาต่อภาพลักษณ์ของตำรวจไทย การถูกตีตราทางสังคมอย่างเหมารวม ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในสังคมดิจิทัล บทความนี้จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการพิจารณาถ้อยคำ แต่ชวนให้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบของการใช้ถ้อยคำรุนแรง การตีตราทางสังคม และบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ ในการกำหนดกรอบการรับรู้ของสาธารณชนต่อตำรวจ ซึ่งเป็นหน้าด่านกระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย

เนื้อเรื่อง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรว่าเป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา พร้อมทั้งกำหนดค่านิยมหลักองค์กรได้แก่ สมรรถนะ สุจริตเป็นธรรม ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และบริการด้วยหัวใจ ภายใต้คำย่อ “COPS” โดยมีวัฒนธรรมองค์กร เน้นการยึดมั่นในระเบียบวินัย การทำงานเป็นทีม และการปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566)

จากวิสัยทัศน์และค่านิยมข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจขององค์กร ที่จะเป็นที่พึ่งพิงของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาภาพลักษณ์ของตำรวจไทย โดยเฉพาะในข่าวสารที่ปรากฏบนสื่อและสื่อสังคมออนไลน์ กลับพบว่า มีจำนวนไม่น้อยที่นำเสนอภาพของตำรวจขัดแย้งกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น การละเลยต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ การมีส่วนร่วมกระทำการก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน การรับรู้เหตุการณ์เหล่านี้ ทำให้สาธารณชนตั้งคำถามเกี่ยวกับความโปร่งใสและความชอบธรรม ในการปฏิบัติงานของตำรวจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเราทุกคนสามารถพบเห็นได้ผ่านการแสดงความคิดเห็นในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยไม่มีใครจะไว้วางใจต่อตำรวจในภาพรวม

หนึ่งในปรากฏการณ์ที่สะท้อนภาพลักษณ์ของตำรวจไทย บนโลกออนไลน์ได้ชัดเจน คือ การแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนต่อเหตุการณ์ที่ตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องในลักษณะอื้อฉาวหรือส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น กรณีตำรวจคลั่ง ซึ่งเกิดขึ้นในพื้นที่เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยเนื้อหาข่าวระบุว่า ตำรวจนายหนึ่งมีอาการคลุ้มคลั่งและใช้อาวุธปืนยิงภายในบ้านพักของตนเอง ทำให้เกิดสถานการณ์ตึงเครียดแก่ประชาชนที่พักอาศัยบริเวณเดียวกันข้ามวันข้ามคืน เจ้าหน้าที่ตำรวจนายอื่นต้องใช้วิธีปิดล้อมและเจรจาเพื่อระงับเหตุ ก่อนที่ผู้ก่อเหตุจะเสียชีวิตลงจากการเข้าชาร์จโดยหน่วยปฏิบัติการพิเศษในที่สุด (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

เหตุการณ์ดังกล่าวกลายเป็นกระแสสังคมอย่างรวดเร็ว โดยแฮชแท็ก #ตำรวจคลั่ง ขึ้นสู่อันดับ 1 บนแพลตฟอร์ม X (Twitter) สะท้อนถึงความสนใจและความวิตกกังวลของสาธารณชนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากจุดเกิดเหตุอยู่ในย่านชุมชน ผู้คนจำนวนมากบนสื่อสังคมออนไลน์แสดง

ความรู้สึกไม่พอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งถูกมองว่าล่าช้าเกินสมควร จนส่งผลต่อความไม่ปลอดภัยของผู้ที่อยู่อาศัยในบริเวณโดยรอบ หลายความคิดเห็นตั้งคำถามต่อการใช้และครอบครองอาวุธปืนในหมู่เจ้าหน้าที่ตำรวจ แสดงถึงความไม่ไว้วางใจต่อตำรวจที่ได้รับสิทธิดังกล่าว ในฐานะตัวแทนของรัฐ

อีกเหตุการณ์ที่สร้างแรงกระเพื่อมอย่างรุนแรงต่อวงการตำรวจไทย คือ ข่าวการสังหารพันตำรวจตรีนายหนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งสารวัตรทางหลวง ซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของคำสั่งยิงจากกำนันผู้มีอิทธิพลในจังหวัดนครปฐม ระหว่างการไปร่วมงานเลี้ยง ณ บ้านของกำนันดังกล่าว เหตุการณ์นี้ นำตักตะลึงยิ่งขึ้นเมื่อมีรายงานว่า มีตำรวจเข้าร่วมในงานเลี้ยงถึง 28 นาย แต่กลับไม่มีใครเข้าระงับเหตุหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมอาชีพ และหลังเกิดเหตุยังมีตำรวจบางรายเข้าไปมีส่วนร่วมในการซ่อนพยานหลักฐาน เช่น การนำอาวุธปืนไปฝังดิน และการทำลายกล้องวงจรปิด โดยเอาเซิร์ฟเวอร์ (server) ไปทิ้งในแหล่งน้ำ (The MATTER, 2566) แม้ว่าภายหลังจะมีคำพิพากษาจากศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ให้จำคุกตำรวจที่เกี่ยวข้องรวม 15 นาย เป็นระยะเวลาตั้งแต่ 2 ปี ถึง 2 ปี 8 เดือน และตัดสินให้จำคุกกำนันนกเป็นเวลา 2 ปีโดยไม่รอลงอาญา (MGR Online, 2567) แต่เหตุการณ์ดังกล่าว ก็ได้ตอกย้ำภาพของระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการคอร์รัปชันภายในองค์กรตำรวจ จนนำไปสู่การเรียกร้องจากสาธารณชนบนโลกออนไลน์ให้มีการปฏิรูประบบตำรวจอย่างจริงจังขึ้นอีกครั้ง หลังจากที่เคยเกิดกระแสเรียกร้องจากสังคมไทยเช่นนี้มาแล้วหลายครั้ง

ตัวอย่างที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างวิสัยทัศน์ขององค์กรกับภาพลักษณ์ที่ประชาชนรับรู้บนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ ข่าวสารด้านไม่ดีของตำรวจเช่นนี้ มักนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง และบางข้อความมีลักษณะเป็นวาทกรรมแห่งความเกลียดชังต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในเวลาต่อมา เมื่อเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ที่ตำรวจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องถูกนำเสนอโดยสื่อมวลชน หรือนำเข้าข้อมูลโดยบุคคลให้กลายเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ ข้อความแสดงความคิดเห็นและทัศนคติเชิงลบที่เคยถูกเผยแพร่ไว้ แต่เดิมก็มักถูกนำกลับมาพูดถึงซ้ำอีก บางกรณีก็ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นมีม (meme) แสดงทัศนคติที่มีต่อตำรวจในแง่ลบและไม่ไว้วางใจ ยิ่งข้อความและมีมเหล่านี้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วบนโลกออนไลน์ ถูกผลิตซ้ำมากเท่าไร ยิ่งเพิ่มความเข้มข้นแก่กระแสสังคมที่รับรู้ชุดข้อมูลเกี่ยวกับตำรวจในทิศทางลบ มาเป็นเวลานานให้ยิ่งติดลบลงไปอีก

ผู้เขียนเห็นว่า การที่ตำรวจถูกสังคมตั้งมาตรฐานด้านจริยธรรมไว้อย่างสูง มีที่มาจากบทบาทและอำนาจในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ ที่สามารถให้ทุนให้โทษกับประชาชนได้โดยตรง ทั้งอำนาจจับกุม สืบสวนสอบสวน และจัดทำสำนวนคดีอาญาเสนอให้อัยการพิจารณาเพื่อส่งฟ้องต่อศาล ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการยุติธรรม หากการใช้ดุลพินิจของตำรวจบิดเบือนหรือมีอคติ ย่อมส่งผลร้ายต่อผู้บริสุทธิ์และความเป็นธรรมโดยรวม ดังนั้นเมื่อตำรวจนายใดไม่สามารถรักษามาตรฐานนั้นไว้ได้ สังคมก็จะวิตกกังวลอย่างสูงถึงผลร้ายที่จะเกิดตามมาและส่งผลกระทบด้านลบในลักษณะเหมารวมต่อองค์กรและเพื่อนร่วมอาชีพด้วย

ในมิติสังคมวิทยา สามารถใช้ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงสัญลักษณ์ (symbolic interaction theory) ซึ่งสรุปแนวคิดได้ว่า ความคิดและความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ของแต่ละคนมีที่มาจาก การปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมที่อยู่รอบตัว และประกอบขึ้นมาเป็นตัวตนของบุคคลนั้นเหมือนกระจกเงาที่สะท้อนออกมา ดังนั้น ความคิดของผู้คนทั่วไปในสังคม จึงมีอิทธิพลต่อความคิดของปัจเจกบุคคลด้วย (Cooley, 1902) แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่ชื่อ ทฤษฎีการติดตราทางสังคม (labeling theory) ซึ่งมีแนวคิดสำคัญว่า พฤติกรรมอาชญากรรมของบุคคลมีที่มาจาก การติดตราของสังคม คนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวจะถูกตราหน้าจากคนในสังคมว่าเป็นคนไม่ดี/ เป็นอาชญากร ทำให้บุคคลที่ถูกตราหน้าลงมือกระทำพฤติกรรมนั้นจริง และอาจมีพฤติกรรมนั้นต่อเนื่องไป ส่งผลให้คนในสังคมปฏิบัติกับคนเหล่านี้เหมือนคนนอก (outsider) กลายเป็นตราบาปที่ทำให้คนที่ถูกติดตรารายากจะกลับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในสังคมได้อย่างปกติ (Howard Becker, 1963) ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้อธิบายปรากฏการณ์ตกเป็นจำเลยสังคมของตำรวจได้ว่า การกำหนดความหมายเชิงลบต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และต่อตัวตำรวจผ่านวาทกรรมแห่งความเกลียดชังและคำพุดรุนแรงบนสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงความเห็นรายบุคคล แต่เป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้เกิดการติดตราเชิงสถาบัน (institutional label) ที่บุคคลนำไปใช้ตีความเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำรวจไทยอย่างต่อเนื่อง เมื่อการติดตราดังกล่าวถูกผลิตซ้ำเรื่อย ๆ บนพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งสื่อ (media) มีส่วนต่อการเร่งให้เกิดยกกระดานรับรู้ความเปี่ยงเบนของสาธารณชนที่มีต่อตำรวจเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็วและรุนแรงขึ้น โดยเริ่มจากเกิดเหตุการณ์พฤติกรรมเปี่ยงเบนขึ้นในโลกจริง แล้วถูกนำเสนอข้อมูลและหัวข้อข่าว โดยสื่อมวลชนและสื่อบนโลกออนไลน์ ทำให้ประชาชนที่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตำรวจไทยในแง่ลบ จึงเกิดความวิตกกังวลถึงผลร้าย ที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในอนาคต และเรียกร้องให้รัฐมีการดำเนินการบางอย่างเพื่อขจัดความวิตกกังวลนั้น

กล่าวโดยสรุปคือ ภาพลักษณ์เชิงลบของตำรวจไม่ได้เกิดจากเหตุการณ์เฉพาะกรณี แต่ถูกสะสมและตอกย้ำผ่านการสื่อสารซ้ำในเชิงอารมณ์และสัญลักษณ์ ที่พบเห็นได้บนสังคมโลกออนไลน์ ทำให้สาธารณชนยังไม่ไว้วางใจต่อตำรวจทั้งในเชิงสถาบันและรายบุคคล ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากมีส่วนร่วมผลิตซ้ำวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง และการใช้คำพุดรุนแรงรวมทั้งมีที่เกี่ยวกับตำรวจนั้นต่อไปอีกเรื่อย ๆ บทบาทตำรวจไทยบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ในยุคปัจจุบันจึงไม่ใช่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ที่ทำหน้าที่นำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพียงอย่างเดียว หากตำรวจ ยังกลายเป็นเหยื่อของวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง และถูกพิพากษาจากศาลเตี้ยบนโลกออนไลน์เสียเองด้วย

แม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ จะมีประโยชน์ด้านการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสาร แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การใช้งานอย่างไม่เหมาะสม จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อบุคคลและสังคมอย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง แบบที่ไม่สามารถจำกัดขอบเขตความเสียหายได้ โดยเฉพาะเมื่อผู้ใช้งานสามารถสร้างบัญชีโดยไม่ต้องยืนยันตัวตนจริง ทำให้เกิดช่องว่างการตรวจสอบและระบุตัวบุคคลเมื่อเกิดการกระทำความผิดบนโลกออนไลน์ การแพร่หลายของ “ร่างอวตาร” (avatar) บัญชีผู้ใช้งานปลอม (fake account) และบัญชีผู้ใช้งานสำรองที่ไม่สามารถระบุตัวตนจริงของผู้ใช้งานที่เรียกกัน

ว่า “account หลุม” กลายเป็นเครื่องมือที่คนจำนวนมากใช้ปกปิดตัวตนและกระทำความผิด โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ซึ่งชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ ได้กล่าวถึงปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า พบปัญหาพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งทางออนไลน์ (cyberbullying) และการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ (fake news) เพื่อทำลายชื่อเสียงบุคคลหรือองค์กรเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก (ฐานเศรษฐกิจ, 2566)

พฤติกรรมอาชญากรในลักษณะข้างต้น มีความผิดตามกฎหมายอาญา อาทิ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 มาตรา 14 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดนำข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หากการกระทำนั้นเป็นการหมิ่นประมาทผ่านการแสดงความคิดเห็น การแชร์ หรือการใช้ถ้อยคำหยาบคายบนพื้นที่สาธารณะ ก็อาจเข้าข่ายความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย, 2565) ถึงแม้จะมีการกำหนดลักษณะความผิดและลักษณะโทษไว้ชัดเจน แต่ยังไม่ปรากฏข่าวว่ามีผู้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายโดยมีบุคคลที่มีอาชีพตำรวจเป็นเจ้าทุกข์

การมีตัวตนแบบไม่เปิดเผยบนโลกออนไลน์ ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกเป็นอิสระจากกรอบกติกาทางสังคมในโลกจริง และกล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ด้วยถ้อยคำรุนแรงอย่างไม่จำกัด แม้กระทั่งแสดงความคิดเห็นเชิงกล่าวหาต่อบุคคล หรือองค์กรโดยปราศจากหลักฐานรองรับ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว Cornish & Clarke (1986) อธิบายผ่านแนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรี (free will) และการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice) ว่ามนุษย์ตัดสินใจเลือกกระทำการต่าง ๆ โดยประเมินผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง บนโลกออนไลน์ที่มีโอกาสถูกลงโทษต่ำ แต่ผลลัพธ์ของพฤติกรรมสร้างความพึงพอใจหรือผลประโยชน์เชิงอารมณ์สูง จึงเอื้อต่อการผลิตซ้ำข้อความในลักษณะวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่า การแสดงความคิดเห็นเป็นวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง หรือเป็นการใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ตามสิทธิของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยยังคงเป็นข้อถกเถียง การแสดงความไม่พอใจต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่ บางฝ่ายอาจมองว่าเป็นการตรวจสอบอำนาจโดยประชาชนอย่างชอบธรรม ขณะที่อีกฝ่ายอาจมองว่า เป็นการกล่าวหาโดยไร้ข้อเท็จจริงและปลุกปั่นสร้างความเกลียดชังต่อรัฐ ในหมู่ประชาชนประกอบกับผลลัพธ์เชิงลบของพฤติกรรมอาชญากร ไม่ปรากฏให้เห็นในทันที ทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยถ้อยคำรุนแรง การแสดงความเกลียดชัง และการเผยแพร่ข้อมูลเท็จบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อตำรวจเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ส่งผลให้เกิดการผลิตซ้ำของวาทกรรม แสดงความไม่ไว้วางใจ ความเคลือบแคลง และความเกลียดชังต่อตำรวจและองค์กรอย่างเป็นระบบ ซึ่งยากต่อการควบคุมและทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อผสมกับอารมณ์ร่วมของสาธารณชนในสถานการณ์เฉพาะหน้า แต่ละครั้งที่เกิดขึ้น เมื่อการแสดงความคิดเห็นซึ่งแสดงออกถึงความเกลียดชัง ถูกกระทำโดยคนกลุ่มใหญ่บนหลากหลายแพลตฟอร์ม สังคมก็จะไม่ให้ความสำคัญที่จะการตามหาตัวผู้กระทำความผิดเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจัง ส่งผลให้สภาพปัญหานี้ ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องและไม่ถูกแก้ไข (ณัฐวุฒิ เอี่ยมแพร่, 2559) ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า เสรีภาพการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน แม้จะเป็น

หลักการที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ถ้าไม่มีการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม ก็อาจเปิดช่องให้มีการสอดแทรกความคิดเห็นส่วนบุคคล การใช้ภาษาชี้นำ หรือมีการเสนอข่าวในลักษณะบิดเบือนจนส่งผลกระทบต่อคติของผู้รับสารได้เช่นกัน ตัวอย่างที่พบเห็นได้คือ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในแง่ลบซ้ำ ๆ ในหลายเหตุการณ์ของช่องข่าวในปัจจุบัน ที่เน้นไปที่วิธีการเล่าข่าวสอดแทรกความคิดเห็นแทนการนำเสนอข้อเท็จจริง ยิ่งทำให้ผู้รับรู้ข้อมูลรู้สึกเกลียดชังและมีทัศนคติด้านลบต่อองค์กรตำรวจ และต่อบุคคลที่มีอาชีพตำรวจยิ่งขึ้น ซึ่งความรู้สึกและทัศนคตินี้แพร่กระจายออกไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น ในยุคดิจิทัลเมื่อเปรียบเทียบกับยุคอนาล็อก

การแสดงความคิดเห็น และการใช้ถ้อยคำรุนแรงโจมตีผู้อื่น ที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ กลายเป็นสิ่งที่สาธารณชนมักมองข้าม ส่วนหนึ่งเกิดจากความเข้าใจผิดว่าพฤติกรรมดังกล่าว เป็นการใช้เสรีภาพที่รับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 19 ซึ่งระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และมีสิทธิในการแสวงหา รับรู้ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อใด ๆ ได้โดยปราศจากการแทรกแซง” อย่างไรก็ตาม การตีความเสรีภาพดังกล่าวจำเป็นต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างการแสดงความคิดเห็น (free speech) กับวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง (hate speech) ซึ่งมีลักษณะเจตนา จุดมุ่งหมาย และผลกระทบที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ประเด็นนี้ โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ (2554) อภิปรายไว้ในเสวนาสาธารณะเรื่องความท้าทายของสื่อใหม่กับการเมืองไทย โดยให้ความหมายว่า “hate speech คือ คำพูดที่มุ่งโจมตี ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยจัดให้บุคคลเหล่านั้นเป็นคนอื่น เพียงเพราะสังกัดเชื้อชาติ ศาสนา หรือสถานะบางอย่างที่แตกต่างจากกลุ่มของตน ในขณะที่ free speech เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดอย่างเสรี ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของสังคม มิใช่ทำลายหรือทำร้ายกัน” สอดคล้องกับ อภิเดช เตปิน (2562) ซึ่งระบุว่า หากการสื่อสารมีเจตนาเพื่อข่มขู่ โจมตี หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายอย่างชัดเจน โดยมีผลให้ผู้ที่ถูกเป็นเป้าหมายได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การแสดงออกเช่นนั้นจะถูกจัดให้อยู่ในขอบเขตของ hate speech โดยเฉพาะกรณีที่มีเป้าหมายไปยังเชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์ สีผิว ภาษา สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของอีกฝ่าย ซึ่งอาจนำไปสู่ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ หรือแม้กระทั่งการใช้ความรุนแรงขึ้นในภายหลัง ประเด็นนี้ ญัฐภูมิ เอี่ยมแพ (2559) มีความเห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้บุคคลแสดงความคิดเห็นได้ง่ายดายและใกล้ชิดมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา ทั้งยังสามารถส่งต่อผลิตซ้ำเนื้อหาไปสู่ผู้รับสารได้รวดเร็วและกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบวีดิทัศน์และรูปแบบอวัจนภาษา รวมทั้งสิ่งที่สร้างขึ้นจากปัญญาประดิษฐ์ (AI-generated) ล้วนสามารถสื่อสารความคิดเห็นออกไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปคือ วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง แตกต่างจากการแสดงความคิดเห็นทั้งในมิติเจตนาและมิติผลกระทบ เมื่อวาทกรรมนั้นถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นกระแสหลักบนสังคมออนไลน์ จะสามารถพัฒนาความรุนแรงจากภาษา ซึ่งเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้จนนำไปสู่

อาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง (hate crime) ในโลกจริง ซึ่งเป็นพฤติกรรมอาชญากรจะใช้เวลารุนแรงต่อเหยื่อที่ตกเป็นเป้าหมาย โดยมีรากฐานจากอคติและการปลุกฝังทัศนคติผ่านวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเอเชียในประเทศสหรัฐอเมริกา ตกเป็นเป้าหมายโจมตีของชาวอเมริกันบางคนช่วงเวลาที่ไวรัสโคโรนากำลังระบาด

ผู้เขียนเห็นว่า วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง ซึ่งมีตำรวจเป็นเป้าหมายที่พบเห็นได้บ่อยบนโลกออนไลน์ไทย ได้แก่ การใช้ถ้อยคำรุนแรงเมื่อกล่าวถึง การตัดสินพฤติกรรมล่วงหน้าและกล่าวหาโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง การพุดจาตู่หมิ่นเหยียดหยามศักดิ์ศรี การใช้ถ้อยคำชี้ชวนให้คิดว่าตำรวจกับประชาชนเป็นคนละพวกกัน วาทกรรมเหล่านี้ ส่งผลด้านการปลุกเร้าให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกพวกเขา-พวกเรา (they group - we group) ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เป็นไปในทางบวกและบั่นทอนความไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรม อันอาจนำไปสู่การลดทอนความชอบธรรมของรัฐ

การปล่อยให้วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง ดำรงอยู่โดยไม่มีการจัดการอย่างจริงจัง นอกจากจะบั่นทอนคุณภาพของการสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะแล้ว อาจนำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดกระแสความชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรงต่อเหยื่อ/ผู้ที่เป็นเป้าหมายโดยไม่รู้ตัว การตระหนักถึงเส้นแบ่งที่ชัดเจนระหว่างการใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็น กับการใช้วาทกรรมแห่งความเกลียดชังทำลายผู้อื่น เพื่อหยุดยั้งไม่ให้กลายเป็นอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันที่การสื่อสารสังคมออนไลน์ทรงอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมของผู้คน

จากการสืบค้นข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในสังคมไทย ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) เว็บไซต์พันทิป (Pantip) และแอปพลิเคชันเอ็กซ์ (X) พบว่ามีการใช้แฮชแท็ก (#) ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นจำนวนมาก เช่น #ตำรวจ #ตำรวจมีไว้ทำไม #ปฏิรูปตำรวจ เป็นต้น แฮชแท็กเหล่านี้ ถูกใช้เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของสาธารณชนต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำรวจไทย มีเนื้อหาหลากหลายตั้งแต่การตั้งคำถามถึงการปฏิบัติหน้าที่ การบอกเล่าประสบการณ์ส่วนตัวที่เคยปฏิสัมพันธ์กับตำรวจ ไปจนถึงการแสดงความคิดเห็นโจมตีด้วยถ้อยคำที่เข้าข่ายวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง ลักษณะที่พบมีตั้งแต่ การใช้ถ้อยคำที่หยาบคายเมื่อกล่าวถึงตำรวจ การพุดจาเปรียบเปรยที่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อาทิ เปรียบตำรวจกับสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สี่เท้า เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบข้อความที่มีลักษณะแสดงความเกลียดชังและวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงต่อตำรวจในข่าวและในโพสต์ ซึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ การสืบสวนอาชญากรรม และการแถลงข่าวความคืบหน้าของคดีที่อยู่ในความสนใจของสังคม และหลายกรณีที่ถูกพูดถึงบนสังคมออนไลน์ยังปรากฏข้อความกล่าวหาตำรวจให้ความช่วยเหลือผู้กระทำผิด โดยผู้ใช้งานที่โพสต์ข้อความนั้นไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือแสดงหลักฐานอ้างอิงใด ๆ อีกด้วย ทำให้เห็นว่าหลายครั้งหลายคราที่คดีอาญานั้น ยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางกฎหมาย หรือไม่มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในชั้นศาลแต่อย่างใด แต่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกลับถูกพิพากษาจากสังคมออนไลน์ล่วงหน้าไปแล้ว

นอกจากนี้ ผู้ใช้งานที่แสดงความคิดเห็นในเชิงเห็นใจ หรือให้เป็นธรรมกับตำรวจ มักจะกลายเป็นเป้าหมายของการโจมตีจากผู้ใช้งานรายอื่น ในลักษณะที่เห็นต่าง ตัวอย่างเช่น ข้อความที่แสดงความคิดเห็นว่า “ทุกอาชีพที่ทั้งคนดีและไม่ดี ตำรวจก็เช่นกัน” “อย่าเหมารวมทั้งองค์กร” จะถูกตอบกลับ (reply) เช่น “ตำรวจเป็นอาชีพที่ไม่ควรมีคนไม่ดีแม้แต่คนเดียว” “พวกเดียวกัน” “ถ้าตำรวจหนึ่งคนทำผิดและอีกหนึ่งคนไม่ทำ เท่กับผิดทั้งคู่” สะท้อนถึงความคาดหวังที่สังคมไทยมีต่ออาชีพตำรวจ ซึ่งมีอำนาจจับกุมตัวเพื่อดำเนินคดีอาญาและกำหนดทิศทางของกระบวนการยุติธรรมต้นทาง สอดคล้องกับผลการสำรวจของ นิธัาโพล (2566) ซึ่งสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ พบว่า ด้านความโปร่งใสในการบังคับใช้กฎหมาย: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า “ไม่ค่อยเชื่อมั่น” (ร้อยละ 38.09) รองลงมาระบุว่า “ไม่เชื่อมั่นเลย” (ร้อยละ 24.05) และร้อยละ 0.08 ไม่ให้ข้อมูล ขณะที่ด้านความซื่อสัตย์ ไม่ยอมรับอิทธิพลหรือผลประโยชน์ที่มิชอบ พบว่า ส่วนใหญ่ระบุว่า “ไม่ค่อยเชื่อมั่น” (ร้อยละ 39.01) รองลงมาระบุว่า “ไม่เชื่อมั่นเลย” (ร้อยละ 29.24) และร้อยละ 0.30 ไม่ให้ข้อมูล นอกจากนี้ ผู้เขียนยังพบว่า ยิ่งผู้ใช้งานที่เห็นใจตำรวจพยายามให้เหตุผลป้องกันความคิดเห็นของตนเอง ฝ่ายที่เห็นต่างก็ยังใช้ถ้อยคำที่รุนแรงขึ้นเท่านั้น และเริ่มปรากฏข้อความที่เปลี่ยนเป้าหมายโจมตีจากตำรวจมาสู่คนที่เห็นต่าง และยังพบอีกว่า ยิ่งวาทกรรมนั้นใช้ถ้อยคำรุนแรงวิพากษ์วิจารณ์ตำรวจเท่าไร จำนวนของผู้มากดสนับสนุนความคิดเห็นในโพสต์นั้นก็จะมีจำนวนมากตามไป

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยจำนวนมากยังคงมีความสงสัยและคลางแคลงใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ในฐานะกลไกสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แม้ว่าตำรวจจะมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในชั้นต้น และถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดก็ตาม การแสดงความคิดเห็นของบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับตำรวจไทย แสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับตำรวจ และยังสะท้อนแนวโน้มของการใช้วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง ที่ไม่เพียงลดทอนศักดิ์ศรีของบุคลากรในวิชาชีพนี้ แต่ยังอาจส่งผลกระทบเชิงโครงสร้างต่อความไว้วางใจของสาธารณชน ต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศในระยะยาว

สรุป

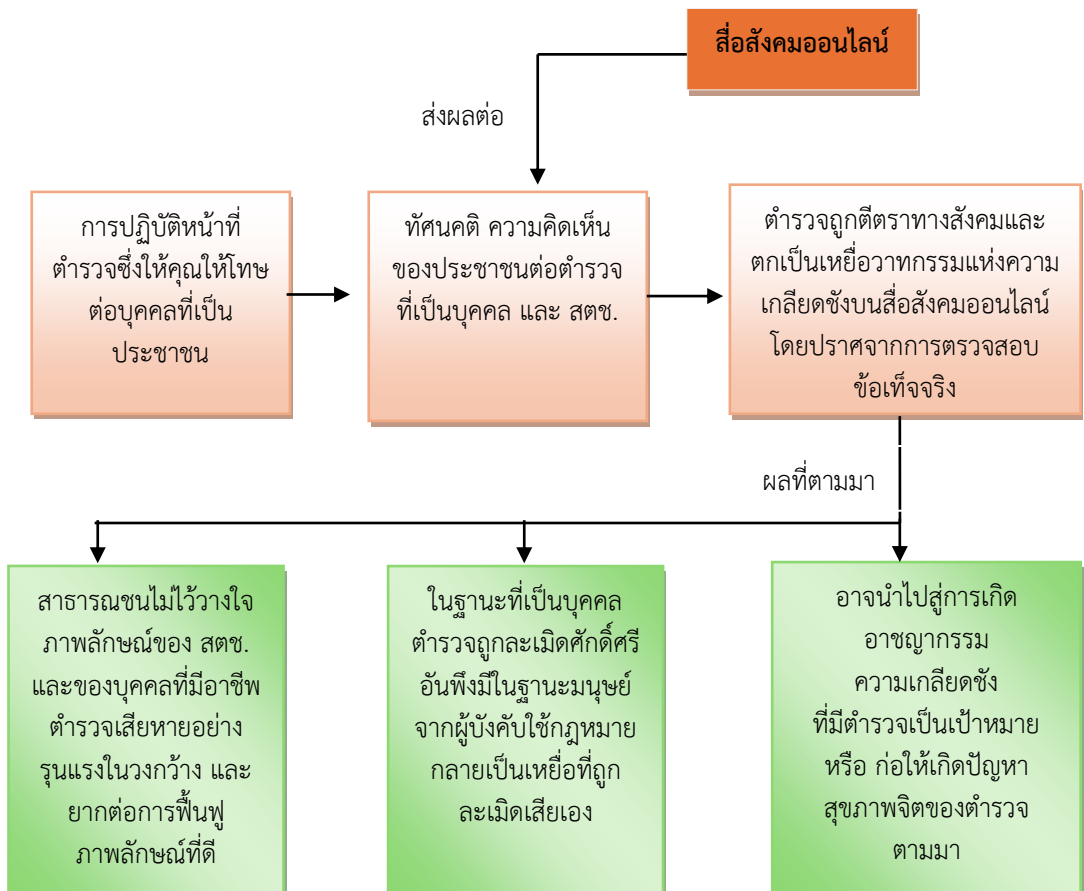
วาทกรรมแห่งความเกลียดชัง และการตีตราต่อตำรวจไทยบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการใช้วาทกรรมความเกลียดชัง คือ ความสามารถในการปกปิดตัวตนผู้ใช้งาน (anonymity) ซึ่งทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกปลอดภัยมากพอที่จะใช้ความรุนแรงของถ้อยคำโจมตีบุคคลอื่น โดยไม่ต้องรับผลร้ายทางกฎหมายโดยตรง ตำรวจซึ่งเป็นหน้าด่านของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย สามารถตกเป็นเหยื่อหรือเป้าหมายโจมตีด้วยวาทกรรมแห่งความเกลียดชังได้เช่นเดียวกับบุคคลอาชีพอื่น

ด้วยบทบาทเสมือนพื้นที่รับแรงปะทะด้านผลประโยชน์ และความต้องการที่ขัดแย้งกันของคู่กรณีเมื่อเกิดข้อพิพาทหรืออาชญากรรมขึ้น ตำรวจจึงต้องเผชิญทั้งคำชื่นชมและคำตำหนิ และการ

ใช้วาทกรรมแห่งความเกลียดชังในระดับเข้มข้นอยู่เสมอ บ่อยครั้งที่การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตำรวจภูธรวิภาควิจารณ์เชิงลบ ถูกกล่าวหาโดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ถูกโจมตีด้วยวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง และตีตราทางสังคมบนสื่อสังคมออนไลน์ ว่าไม่โปร่งใสและไม่สุจริต หากข้อพิพาทนั้น เกี่ยวข้องคู่กรณีที่มีความแตกต่างด้านชนชั้น ด้านสถานะทางเศรษฐกิจและเกียรติยศชื่อเสียง ตำรวจก็มักตกเป็นจำเลยสังคมถูกกล่าวหาบนโลกออนไลน์ว่า จะเข้าข้างผู้มีอำนาจเหตุการณ์นี้ มักเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งข้อเท็จจริงในคดียังไม่ได้มีการตรวจสอบอย่างเป็นทางการและคำพิพากษายังไม่ถูกประกาศจากศาล ทว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้ทำหน้าที่ผู้พิพากษาล่วงหน้าไปแล้วผ่านกระแสปोสต์ของผู้ใช้งานที่มีพื้นฐานจากประสบการณ์ อคติ และทัศนคติส่วนบุคคล และถูกยืนยันความเชื่อด้วยการรับรู้ข้อมูลแง่ลบเกี่ยวกับตำรวจซึ่งถูกผลิตซ้ำในลักษณะเดียวกันหรือสอดคล้องกันจากผู้ใช้งานคนอื่น ๆ บนโลกออนไลน์นำไปสู่การเหมารวมว่า ตำรวจทุกคนล้วนกระทำความผิดหรือไม่น่าไว้วางใจเรื่องความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ทั้งที่ในทางปฏิบัติแล้ว ตำรวจเองก็มีกรอบเวลาและขั้นตอนควบคุมการปฏิบัติงานที่ชัดเจนภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่ต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวน การเก็บพยานหลักฐาน การจัดทำสำนวนคดี และการเสนอคดีต่ออัยการ ล้วนมีข้อกำหนดด้านเวลาและกลไกควบคุมเพื่อป้องกันการล่าช้าหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ทว่าระบบการทำงานเหล่านี้มักไม่ปรากฏในความเข้าใจของสาธารณชนบนโลกออนไลน์

สิ่งที่น่ากังวลคือ แม้ในท้ายที่สุดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะสิ้นสุดลง และผู้กระทำความผิดที่แท้จริงจะได้รับการพิพากษาลงโทษแล้ว แต่ถ้อยคำที่แสดงความเกลียดชังต่อตำรวจซึ่งถูกเผยแพร่ในช่วงเริ่มต้นของเหตุการณ์ยังคงอยู่ในระบบดิจิทัลผ่าน digital footprint และสามารถถูกค้นพบและนำกลับมาใช้ได้ทุกเมื่อ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของตำรวจไทยบนโลกออนไลน์ดูเสมือนว่ากระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า เมื่อพิจารณาโดยรวมจะเห็นได้ว่าสิ่งที่ถูกโพสต์ลงบนสื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นวาทกรรมแห่งความเกลียดชัง ข้อความและภาพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความจริงหรือความเท็จ ล้วนมีผลต่อการสร้างภาพจำทางสังคมที่มีต่อตำรวจไทยอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานตามกฎหมาย แต่ย่อมมีผลกระทบแง่ลบด้านความไว้วางใจและความชอบธรรมของตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติในสายตาประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพ 1 กระบวนการตกเป็นจำเลยสังคมของตำรวจในสังคมไทยและผลที่ตามมา

จากภาพที่ 1 บทบาทหน้าที่รักษากฎหมายของตำรวจในฐานะหน้าด่านของกระบวนการยุติธรรม สามารถให้คุณและให้โทษต่อผู้กระทำผิด/ผู้ละเมิดกฎหมายอาญาซึ่งอีกบทบาทหนึ่งก็คือประชาชนได้ จึงทำให้ไม่ว่าการทำหน้าที่นั้นจะให้ผลออกมาอย่างไร ก็ล้วนแต่ส่งผลต่อทัศนคติ และความคิดเห็นของผู้ที่เป็นคู่กรณีที่มีต่อตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติทั้งสิ้น การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการปะทะสังสรรค์ระหว่างค่าขึ้นชมในความยุติธรรมจากฝ่ายที่ได้ประโยชน์และค่าเกลียดชังจากฝ่ายที่เสียประโยชน์อยู่เสมอ โดยที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยส่งเสริมให้การปะทะเชิงทัศนคตินี้เด่นชัด และไม่ถูกจำกัดบนพื้นที่กายภาพอีกต่อไป และทำให้ทัศนคตินั้นแพร่กระจายไปในสังคมวงกว้างกว่าเดิมในเวลารวดเร็วและยากต่อการควบคุมความเสียหายหากข้อมูลที่ถูกส่งต่อนั้น ขาดการตรวจสอบความถูกต้องเสียก่อน จึงนำมาสู่ปรากฏการณ์เชิงประจักษ์ที่เราทุกคนพบเห็นได้ในสังคมไทยนั่นคือ ตำรวจถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วยถ้อยคำรุนแรงและชุดข้อมูล ทั้งเรื่องการปฏิบัติงานและเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ขึ้นมาเผยแพร่

อย่างอิสระบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ข้อมูลที่ปรากฏในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องมีทั้งข้อเท็จจริงและข้อความที่ถูกบิดเบือนให้ความหมายคลาดเคลื่อนไป ผลที่ตามมาคือ ตำรวจถูกตีตราให้กลายเป็นจำเลยของสังคมจากความไม่ไว้วางใจของสาธารณชน บนพื้นที่ออนไลน์ อีกนัยยะหนึ่งคือ ตำรวจซึ่งเป็นผู้รักษากฎหมายกลับตกเป็นเหยื่อของวาทกรรมแห่งความเกลียดชังจากคนจำนวนมากบนพื้นที่สังคมออนไลน์ซึ่งก็คือประชาชน ทั้งนี้การกระทำทุกอย่างบนพื้นที่ออนไลน์มี digital footprint จึงทำให้ข้อมูลดังกล่าว ยังคงปรากฏและถูกนำกลับมาผลิตซ้ำอยู่เรื่อย ๆ แม้เวลาจะผ่านไปนานแล้วก็ตาม จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดผลที่ตามมาที่สามารถเห็นได้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สาธารณชนไม่ไว้วางใจเพราะภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีอาชีพตำรวจและภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเสียหายอย่างรุนแรงและเรื้อรัง 2) ตำรวจในฐานะที่เป็นบุคคลถูกละเมิดศักดิ์ศรีอันพึงมีในฐานะมนุษย์ ซึ่งเขาควรได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนอย่างเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอาชีพอื่น 3) อาจนำไปสู่ปัญหาสืบเนื่องไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพจิตของตำรวจ เช่น ความเครียดที่อาจนำไปสู่ปัญหาฆ่าตัวตาย การไม่สามารถยับยั้งชั่งใจไม่ไห้แก่แค้นสังคม และเปลี่ยนจากผู้รักษากฎหมายกลายเป็นผู้อาชญากรรมได้ในทางตรงกันข้ามตำรวจในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ก็มีโอกาสตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง ซึ่งเกิดจากอคติเชิงลบที่อาชญากรรมต่อเป้าหมายที่ถูกทำให้เกลียดชังผ่านการผลิตซ้ำของวาทกรรมเช่นกัน

ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์ มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทิศทางความคิดและทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไทย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เกิดข้อพิพาทหรือคดีอาชญากรรมที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ การที่ลักษณะการแสดงความคิดเห็นเป็นไปในลักษณะตัดสินล่วงหน้า และสะท้อนอคติทางสังคมที่ฝังรากลึกต่อองค์กรตำรวจได้นำไปสู่การใช้ถ้อยคำรุนแรงหรือวาทกรรมแห่งความเกลียดชังเหมารวม โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือบริบทการดำเนินงานและกรอบเวลาการปฏิบัติงาน ในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน และการปกปิดตัวตนบนโลกออนไลน์เปิดช่องให้บุคคลแสดงความเห็นโดยปราศจากความรับผิดชอบ ส่งผลให้ความเกลียดชังถูกผลิตซ้ำและแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและควบคุมความเสียหายได้ยาก ข้อมูลเหล่านี้มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติในสายตาประชาชน และความไว้วางใจของสาธารณชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

ฐานเศรษฐกิจ. (2566). “ชัยวุฒิ” เตือนใช้ “อวตาร” บัญชีผีโจมตีบุคคลอื่น ผิดพ.ร.บ.คอมฯ. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.thansettakij.com/technology/technology/570956>

- ณัฐฤทธิ เอี่ยมแพ. (2559). เปรียบเทียบปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาในลักษณะ hate speech ต่อบุคคลสาธารณะทางสื่อสังคม: ศึกษากฎหมายไทย สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และอินโดนีเซีย. *วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 1(2), 226-237.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). แชชแท็ก ตำรวจคลั่ง ติดเทรนด์โซเชี่ยล คนตั้งคำถาม ทำไมยังไม่จับกุมตัว. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2568, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2654331>
- ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (2565). สร้างหรือแชร์ข่าวปลอมมีความผิดตามกฎหมาย!. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2568, จาก <https://www.antifakenewscenter.com/tag/%E0%B8%9C%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%8F%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2/>
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). แผนปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ราย 5 ปี พ.ศ. 2566 – 2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2554, มิถุนายน 16). เวทีอภิปรายสาธารณะ “ความท้าทายสื่อใหม่กับการเมืองไทยช่วงก่อนและหลังการเลือกตั้ง”. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2568, จาก <https://prachatai.com/journal/2011/06/35492>
- อภิเดช เตปิน. (2562). รูปแบบของการล่าแม่มดออนไลน์ในบริบทสังคมไทย. *วารสารสหวิทยาการ*, 16(1), 135-184.
- Becker, H.S. (1963). *Outsiders: Studies in Sociology of Deviance*. New York: Free Press.
- Cooley, C.H. (1902). *Human Nature and the Social Order*. New York: Scribner.
- Cornish, D. & Clarke, R. (1986). Introduction. In D. Cornish & R. Clark (Eds.), *The reasoning criminal: Rational choice perspectives on offending*. New York, NY: Springer-Verlag.
- MGR online. (2567). “อ่านไปโกรธไป คำพิพากษาคดีกำนันนก”. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2568, จาก <https://mgronline.com/columnist/detail/9670000031643>
- NIDA Poll. (2566). ประชาชนเชื่อมั่นตำรวจแค่ไหน. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2568, จาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=659
- The MATTER. (2566). เกิดอะไรขึ้นกับคดี ‘กำนันนก’ ? สรุปคดีสารวัตรทางหลวงถูกสั่งยิงที่สะท้อนปัญหา ‘สันสายวงการตำรวจ’. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2568, จาก <https://the-matter.com/brief/212940/212940>